

Kanun Numarası	4865
Başlığı	ULUSAL BOR ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ KURULMASI HAKKINDA KANUN
Kabul Tarihi	04/06/2003
Kabul Edildiği Birleşim	22.Dönem 1.Yasama Yılı 89.Birleşim
Cumhurbaşkanlığına Gidiş Tarihi	
Cumhurbaşkanlığından Geliş Tarihi	
Cumhurbaşkanınca Yapılan İşlem	
Resmi Gazete Tarihi	
Resmi Gazete Numarası	
Diğer Bilgiler	Tasarı/Teklif Bilgileri ve Komisyon Raporları

Dönemi ve Yasama Yılı	22/1
Esas Numarası	1/558
Başkanlığa Geliş Tarihi	08/04/2003
Tasarının Başlığı	Bor ve Ürünleri Araştırma Enstitüsü Kurulması Hakkında Kanun Tasarısı
Tasarının Özeti	Bor ve Ürünleri Araştırma Enstitüsü kurulmakta, ayrıca Enstitü başkan ve personelinin Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununa tabi olması öngörülmektedir.
Tasarının Son Durumu	KANUNLAŞTI

Komisyon Tipi	Adı	Giriş Tarihi	Çıkış Tarihi	Yapılan İşlem	Karar Tarihi
Esas Komisyon	Plan ve Bütçe Komisyonu	11/04/2003	08/05/2003	Raporunu Verdi	06/05/2003
Tali Komisyon	Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonu	11/04/2003	17/03/2003	Raporunu Verdi	

Esas Komisyon Raporu(Sırasayısı) 135

Kanun Numarası: 4865

**BOR VE ÜRÜNLERİ ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ KURULMASI
HAKKINDA KANUN TASARISI'NA İLİŞKİN
KARŞI OY YAZISI**

Bor ve ürünleri, Türkiye açısından büyük önem taşımaktadır. Bor'un çok önemli, stratejik bir ürün olması, ileri işleme aşamalarında büyük boyutlarda katma değer artışlarına yol açması, Türkiye'nin dünyadaki rezervlerin % 64'üne sahip bulunması ve Türkiye'nin karşısındaki en önemli rakibi US Borax'ın çok güçlü ve etkin bir tekel olması, Bor ve ürünlerinin önemini daha da artırmaktadır.

US Borax'ın fiyat belirleme dahil, araştırma, üretim, işletme ve pazarlama ile ilgili pek çok konuyu yönlendirmesi Türkiye'nin bu alandaki çalışmalarını daha da önemli kılmaktadır.

1978 tarih ve 2172 sayılı yasa ile bor yatakları ile ilgili faaliyet imtiyazının Etibank'a devredilmesinden sonra, bu sektör yurtiçinden ve yurtdışından kaynaklanan pek çok tuzak ile karşı karşıya kalmıştır. Ne var ki Eti Holding dönemi kaynakların, eskiye oranla, daha iyi değerlendirildiği bir dönem olmuştur. Tasarı ile Eti Holding ve Enstitü arasında araştırma yaptırmak dışında hiçbir bağlantı öngörülmemektedir. Eti Holding yönetiminde tek kişi ile bile temsil edilmemektedir. Oysa, Türkiye'nin bu alandaki rakibi US Borax'ın tekel olması, Eti Holding'in sektör üzerindeki denetimini çok önemli hale getirmektedir.

Ayrıca, Tasarının genel gerekçesinden de açıkca görüleceği üzere, söz konusu girişim herhangi bir politikaya, plana ya da programa dayanmamaktadır. Bor minerallerine dayalı teknolojilerin geliştirilmesi şüphesiz son derece önemlidir. Ancak ulusal bilim ve teknoloji politikaları temel alınarak oluşturulmayan ve bu politikaların yansıtıldığı plan ve programlar çerçevesinde tasarlanmayan yapılanmaların olumlu sonuçlar vermesi mümkün değildir.

Kurulması düşünülen enstitü öngörülen yapısıyla bor konusunda millî politikalar doğrultusunda olumlu sonuçların elde edilebileceği araştırmaları yapmak ve yaptırmaktan uzaktır.

Enstitü için 28 kişilik bir kadro planlanıp bunun üzerinde de 7 kişilik bir yönetim kurulu oluşturulması, yapılanmanın gerçek anlamda bir enstitü olmadığına açık bir göstergesidir. Öngörülen kurumun, üstlendiği araştırma görevini başka kuruluşlara yaptırmak amacıyla oluşturulduğu anlaşılmaktadır. Bu niteliği ile bu kurum, araştırma enstitüsü olmanın ötesinde, araştırma ve iş organize eden bir yapı içermektedir.

Gerçek araştırma Enstitülerinde bulunması gereken en önemli organ, hiç kuşku yoktur ki, "Bilim Kurulu" dur. Bu öneride Bilim Kurulu öngörülmemiştir. Komisyon çalışmalarına davet üzerine katılan TMMOB'ye bağlı ve konu ile ilgili Oda temsilcilerinin önemle üzerinde durdukları Bilim Kurulu oluşturulması konusu, tarafımızdan da önemle ve ısrarla talep edilmiş olmasına karşın, kabul görmemiştir. Sadece bir yönetim Kurulu oluşturmakla yetinilmiştir.

Yönetim Kurulunun, yapısal olarak bilimsel bir nitelik taşıması söz konusu olmadığı gibi; iki ayda bir toplanarak Enstitü çalışmalarını yönlendirmesi ve yönetmesi öngörüldüğüne göre, gerçek anlamda bir yönetim organı niteliği de taşımamaktadır. Enstitünün yönetim kurulu olsa olsa önüne getirilen konuları kendisinden istendiği gibi karara bağlayacak sembolik bir organ durumunda kalacaktır.

Önerilen Yönetim Kurulu yapısı, bu değerlendirmelerimizi açık bir biçimde doğrulamaktadır. Önerilen biçimi ile yönetim kurulu 7 üyeden oluşmakta ve bu üyelerden 5'i ilgili Bakanlıklar, biri YÖK ve biri de TOBB tarafından önerilenler arasından Başbakan tarafından atanmaktadır.

Böyle bir yapının özerk bir yapı olduğu hiçbir biçimde savunulamaz. Bu yapı tam anlamı ile bir siyasal yapı niteliği göstermektedir.

Komisyon çalışmaları sırasında böyle bir yapının sakıncalarını ortaya koyarak yönetim kurulunun oluşumuna ilişkin yapıcı önerilerimiz hiç dikkate alınmamıştır.

Enstitü yönetimi ile ilgili olarak eğer yönetim kurulu modeli üzerinde ısrar edilecekse bu yönetim kurulunun:

- Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığının önereceği 1 üye,
- Sanayi ve Ticaret Bakanlığının önereceği 1 üye,
- TÜBİTAK'ın önereceği 1 üye,
- ETİ-HOLDİNG'in önereceği 1 üye,
- YÖK'ün önereceği 1 üye
- TMMOB'nin önereceği 1 üye,
- TOBB'nin önereceği 1 üye,

Olmak üzere 7 üyeden oluşması tarafımızdan önerildiği halde uygun bulunmayarak ret edilmiş olması zihinlerde soru işaretleri oluşmasına neden olmuştur.

Yönetim Kurulu üyelerinin sayısı ve atama şekli tasarının diğer hükümleri ile birlikte değerlendirildiğinde bu şekilde bir enstitü yapılanması ile bilimsel araştırma yapılması, bor minerallerinin geliştirilmesi, yeni teknolojilerinin kullanılması gibi amaçların gerçekleştirilmesi mümkün olmayacaktır. Enstitü gerçek bir teknoloji araştırma merkezi olmak gibi bir işleve sahip olmak yerine zihinlerde soru işaretleri bırakabilecek işlevleri üstlenmekle karşı karşıya kalabilecektir. Yanlış yapılanma ile de bor minerallerine dayalı kurulması muhtemel gerçek bir teknoloji geliştirme merkezinin önünde bir engel de olabilecektir.

Enstitü tarafından yapılan veya yaptırılan bilimsel araştırmaların sonuçlarının değerlendirileceği bilim kurulu veya benzeri bir kurulun olmayışı, araştırma sonuçları üzerinde tartışmalar yaratacaktır.

Yine tasarıya göre enstitünün üniversitelerle herhangi bir bağı yoktur. Bilimsel araştırma yapacak enstitülerin üniversite ile bağıının olmaması düşünülemez.

Bütün bunlar birarada düşünüldüğünde enstitünün gerçek anlamda bir özerkliğinin özellikle de bilimsel özerkliğinin olmadığı ortaya çıkmaktadır.

Bunlara ek olarak:

28 kişilik kadronun 3 adedinin koordinatör olarak Başbakanlık'daki "başkan" kadrosuna eşit statüde unvan olarak öngörülmüş olması kamu yönetimi reformu, personel reformu gibi konularda ülkemizin ihtiyaçları ve gerçekleri ile bağdaşmamakta sadece makam yaratmak gibi bir kaygıyla hareket edildiği izlenimini vermektedir.

Yönetim Kurulunun, "proje gelirlerinin masraflar dışında kalan kısmının başkanın teklifi ile dağıtımına karar vermek" şeklindeki yetkisi son derece sınırsız bir yetkidir.

"Kamu haznedarlığı" ilkesi çerçevesinde kamu kurumları için paralarını kamu bankalarında tutması zorunluluğu getirilirken enstitünün bu kuralın dışında bırakılması doğru değildir.

Aynı şekilde enstitü harcamalarının 1950 sayılı Muhasebei Umumiye Kanunu kapsamı dışında bırakılması da 17 nci maddeyi tutarlı olmaktan çıkarmaktadır. Vize ve tescil hükümleri dışında Sayıştay Kanunu'na tabi olan enstitü harcamalarının bu doğrultuda 1050 sayılı Muhasebei Umumiye Kanununa da tabi olması gerekirken buna uygun düzenleme yapılmamıştır.

Bu nedenlerle tasarıya katılmıyoruz. 08.05.2003

Ali Topuz İstanbul	A.KemalDeveciler Balıkesir	A.KemalKumkumoğlu İstanbul
Enis Tütüncü Tekirdağ	Kâzım Türkmen Ordu	Birgen Keleş İstanbul
M.Mesut Özakcan Aydın	M. Akif Hazmaçebi Trabzon	Osman Coşkunoğlu Uşak
Hakkı Akalın İzmir		Gürol Ergin Muğla